

Radni materijal za učenike 5.2

Osnovna pitanja o kojima treba voditi računa kod izrade institucionalnog ustroja

Kada utvrđujete sistem pravila, morate donijeti neke temeljne odluke. Odlučujete kojem obliku upravljanja (odlučivanja) dajete prednost te ko će biti vlasnik ulovljene ribe. Možete praviti različite kombinacije tih osnovnih oblika i doći do različitih rješenja.

Vlasništvo \ uprave	Hijerarhija (državna vlast)	Kooperativna mreža
Privatno vlasništvo		
Javno dobro		

Odjeljci koji slijede daju dodatne informacije o različitim mogućnostima.

1. Odabir modela upravljanja

Glavni agent	Država	Lokalne mreže
Ključni pojmovi	Moć i vlast	Lični odnosi, komunikacija i zajednički interesi
Osmisli princip sistema	Hijerarhija (odozgo)	Partnerstvo (isti nivo)
Prednosti	Mir i stabilnost Zakoni jasno dopuštaju ili zabranjuju određene vrste ponašanja ljudi. Zakoni se mogu sudski provesti ako dođe do kršenja.	Velika stručnost i fleksibilnost u rješavanju problema i ostvarivanju interesa ljudi. Sloboda improvizovanja i brzog reagovanja.
Slabosti i rizici	Opasnost od zloupotrebe moći. Nefleksibilnost. Slabi poticaji za ličnu inicijativu.	“Veto-igrači” mogu blokirati odluke. Pravila se teško provode ako se ne poštuju.
Pravna sredstva	Demokratija i ljudska prava Vladavina prava Ustavni zaštitni mehanizmi	Moralne sankcije. Kultura odgovornosti.

2. Pitanje vlasništva: čiji je riblji ulov?

Dvije osnovne mogućnosti i neki kriteriji za razmišljanje:

	Privatno vlasništvo	Javno dobro
Vlasnička pravila	Svaki ribar je vlasnik svog ulova. S njim može raspolagati kako želi.	Svaki ribar isporučuje svoj ulov javnom zastupniku. Riba se potom dijeli članovima zajednice.
Poticajno za ribare		
Učinak na ukupnu količinu ribe		

Učinak na riblje zalihe

3. Daljnja pitanja koja treba uzeti u obzir kod izgradnje institucija

- Želite li definisati cilj koji treba ostvariti?
- Ko je ovlašten donositi odluke?
- Želite li osigurati instrumente za provedbu pravila?
- Postoji li opasnost zloupotrebe moći?
- ...